

Korkuyorum Anne (2004)

Reha Erdem

GENEL BAKIŞ

Yönetmen Reha Erdem, üçüncü uzun metrajlı filmi *Korkuyorum Anne*'yi ikinci filmi *Kaç Para Kaç*'tan beş yıl sonra gerçekleştirmiş. Erdem'in filmleri kendini tekrar etmeyen hikâye ve sinemasal anlatımlarıyla yeni Türk sineması içinde önemli bir yerde duruyor. Yönetmen, filmlerinde karakterlerine hem mesafeli bir noktadan bakarak hem de onların dertlerini derinlemesine çözümlenerek derinlikli karakterler yaratıyor. Reha Erdem'in sinemasında dikkat çeken noktalardan biri de hikayelerini belirli bir tarih ve mekâna oturtmamasına rağmen hem yerel hem evrensel boyuttaki sorunları deşifre etmede çok başarılı olması. Dolayısıyla onun filmlerinde kendimizi ve içinde yaşadığımız dünyayı ve sorunların, çatışmaların ardındaki insanlık durumlarını keşfedebiliyoruz.

Film Filmin, erkeklik, korku, annelik, çocukluk, sevgi temaları etrafında şekillenen hikayesi mizahi bir yaklaşım ve akıcı bir dille anlatılıyor. *Korkuyorum Anne* 128 dakikalık süresi boyunca hiçbir sahnede temposunu bozmadan, bir apartmanda yaşayan komşuların hayatını komik ve trajik yönleriyle sergiliyor. Film, ele aldığı temaları hem açıkça gösteriyor hem de seyirciden daha derin bir okuma talep eden katmanlı bir yapı içinde sunuyor.

Sinemasal Anlatım Reha Erdem bu filmde de sinemasal anlatım aracı olarak kurgunun gücünden yararlanmış. Özellikle ritim yaratmak, mizahı kuvvetlendirmek için kurgunun başlıca elemanı olduğunu görüyoruz. Kurgu, zamansal akışı bozarak olaylar arasında kronolojik değil anlamsal ilişkileri kurmaya zorluyor seyirciyi. Filmin rengi, dekor, kostüm ve aksesuarlarda tercih edilen renkler ve tonlar sıcak, masalsi bir atmosfer yaratıyor. Oyuncu yönetimi ve oyuncuların performansı bu masalsi ve absürt atmosferi oluşturmaya katkısıyla yine son derece başarılı.

Arka Plan *Korkuyorum Anne*'nin senaryosu Nilüfer Güngörmüş ve Reha Erdem'e ait. Film, Ankara, Antalya, Adana film festivallerinde ve SİYAD Ödüllerinde en iyi senaryo başta olmak üzere pek çok ödül kazandı. *Korkuyorum Anne*, hegemonik erkeklik ve erkeklik krizi gibi feminist kuramın önemli kavramları üzerine inşa ettiği hikayesiyle de Türk sinemasının bu temaları ele alan az sayıdaki cesur filmlerinden biri. Hikâyeyi sloganlara başvurmadan, düz ve yüzeysel bir bakışa düşmeden anlatması sinemanın sanatsal gücünü bir kez daha kanıtlaması açısından da değerli.

KARAKTERLER

Ali	Otuz dokuz yaşında. İşsiz, babasıyla yaşıyor.
İpek	Otuzlu yaşlarda bir kadın.
Rasih Bey	Ellili yaşların sonlarında bir emekli sağlık memuru, Ali'nin babası.
Neriman Hanım	Ellili yaşların sonlarında bir terzi ve Keten'in annesi.
Keten	Otuzlu yaşlarda, terzi. Annesiyle yaşıyor.
Kasap	Kırkly yaşlarda bir kasap.
Ümit	On sekiz, on dokuz yaşlarında bir jimnastikçi. İpek'in kiracısı.
Aytekin	Otuzlu yaşlarda bir erkek.
Selvi	Otuzlarında bir kadın. Temizlik işçisi.
İpek'in Eski Sevgilisi	Kırkly yaşlarda bir erkek.
Çetin	Sekiz yaşında, apartman kapıcısının oğlu.
Çakır	Neriman'ın köpeği.

ÖYKÜ

Kırkly yaşlara yakın, annesini küçük yaşta kaybetmiş, babasıyla yaşayan bir erkek olan Ali taksi şoförlüğü yapmaktadır. Bir gün bir ağaçta gördüğü topu almak isterken düşer ve geçici hafıza kaybına uğrar. Neden yaralı ve baygın biçimde o ağacın altında yattığını, babasının kim olduğunu hatırlamamaktadır. Aynı gün aynı saatlerde bir kuyumcu soyulur. Soyuncular olay yerine bir taksile gelmişlerdir. Polis, o taksideki sürücünün Ali olduğunu düşünür. Ancak, hafıza kaybını kanıtlayan doktor raporu sayesinde suçlanmaktan kurtulur. Babası Rasih Bey, apartman komşuları İpek ve kiracısı Ümit, Neriman Hanım'la oğlu Keten ve köpeği Çakır, kapıcılarının oğlu Çetin, onun annesi Selvi ve kasabın da dahil olduğu

hikâye Ali'nin olayı ve babasını hatırlaması, İpek'in doğum yapması, Keten ile İpek'in bir araya gelmesi, jimnastikçi Ümit'in akademi sınavlarını kazanamaması, Neriman'ın köpeğe alerjisi olduğu için kasap tarafından uzağa bırakılmış Çakır'ın geri dönmesi, Aytekin'in askere gitmesi, Çetin'in sünnet olmasını anlatır.

SAHNELER

Açılış Sekansı: İnsanlar ikiye ayrılır Farklı cinsiyet ve yaştaki insanlar hızlı kurguyla eklenmiş görüntülerin üzerine konuşur: (Dış ses) Eğri basanlar-doğru basanlar. Kadınlar ikiye ayrılır, ince belliler, kalın belliler. Erkekler ikiye ayrılır: sevdiklerine verdikleri hediyeleri sonradan geri isteyenler ve istemeyenler. Askerliğini yapanlar, yapmayanlar. Sünnet olanlar, olmayanlar. En son Ali görünür. Bir masaya başını koyar: Annesi olmayanlar, babasını hatırlamayanlar. Bir röntgen görüntüsü üzerinde Ali'nin sesi devam eder, korkuyla bağırırmaya başlar: "Korkuyorum Anneciğim"

Soygun Sahne bir eşeğin anırma sesiyle başlar. Ağaçların arasında bir adam görürüz. Ayakkabısının teki çıkmış, gömleği sıyrılmış, baygın yatmaktadır. Bu Ali'dir. Yıneler: "Korkuyorum Anneciğim". Dış ses: "Annesi yok ki onun". Bir taksinin egzozundan dumanlar çıkmaktadır. Bir köpek havlayarak Ali'nin başına gelip saçlarını yalar.



Aile Ali koltukta oturmuştur, karşısındakilerin sorularını dinleyip yanıtlamaya çalışır. Komşuları onu soru yağmuruna tutar, hatırlamasını sağlamaya çalışırlar. En son nereye kadar hatırlıyorsun, kaç kişi bindi arabaya gibi sorulara "Ne arabası...Hatırlamıyorum Rasih Amca" der. Adam sinirlenip ayağa fırlar. "Ne amcası! Babanım ben senin" Bunu birkaç kez bağırarak tekrarlar. Ritmik bir kurguyla baba sözcüğünü duyarız. Ali şaşırılmış, ona bakmaktadır. Karşıdaki koltukta oturan Neriman Hanım, adamı sakinleştirir. Ali'nin hatırlamasına yardımcı olmaya çalışır: "Adın Ali, 37 yaşındasın" Babası araya girerek 39 diyerek düzeltir. Neriman devam eder: Taksicilik yaparken kafacığın vurdular, beyin sarsıntısı geçirdin. Bu evde oturuyorsun. Çalışmayı pek sevmezdin. En son öyle yalandan taksicilik yapıyordun". Hala ayakta olan Rasih Bey söze girip sinirli sinirli bu cümleyi destekler: "Tembelin tekiydin. Ne evde işe yarardın ne sokakta". Ali genirir, esner, "Çipura" der. Babası koca dükkânı batırdığını söyler öfkeli bir sesle.



Muayene Hemşire, Ali'nin sağlık bilgilerini yazdığı raporu okurken doktor masasında oturmuş parmaklarının arasında tuttuğu külü uzamış bir sigarayla bir şey keşfetmeye çalışır gibi Ali'yi incelemektedir. Ali soyunmuş röntgen çekilmektedir. Doktor o sırada sayar: "92 kilo, omurga, göğüs kafesi, kafatası, bol kemik, tırnak, bir ağız dolusu diş, bol et, bol damar, kilolarca bağırsak. Hemşire tanıyı söyler ve doktordan raporu imzalamasını ister: "Geçici hafıza kaybı".



İpek Ali atletikle koltuğa uzanmıştır. İpek elinde bir tabakla geçmiş olsun demeye gelir. Ali onu görünce sevinir, doğrulup gömleğini giyer, gülümseyerek genç kadına adıyla hitap eder: "İpek". İpek de gülerek "Bir tek beni mi hatırladın? Ne şans!" der, Ali'nin yanına oturur. Rasih Bey sinirlenir, "İnanmayın bu hergeleye" der. İpek, Ali'ye gömlek düğmelerini iliklemeği öğretir. İpek hamiledir. Ali ona bebeği sorar. İpek karnını okşayarak iyi olduğunu söyler.

Telesekreterdeki mesaj İpek karnını okşarken telesekreterin kasetinden kaba saba bir erkek sesi duyulur. Bebeği aldırması gerektiğini, çocuğu doğurursa hayat boyu görmeyeceğini söyleyip tehditle İpek'i ikna etmeye çalışmaktadır. İpek'in evinde mesajı dinlerken o sinirli biçimde aşağı yukarı yürümekte, Keten bir yandan dikiş dikmekte diğer yandan İpek'i dinlemektedir. Mesajdaki adam İpek'e verdiği yüzüğü geri istediğini, evli olduğunu, çocuğu doğurmasını istemediğini söyler.



Karakol

Ali ile babası bir polis aracının arka koltuğunda, önde iki polisle birlikte karakola getirilirler. Polislerden biri ötekine, verdiği kremin işe yaramadığından, saçlarının hala çok sert olduğundan yakınıdır. Diğer polis kremi verdiği herkesin memnun kaldığını iddia eder. Karakolda komiser Ali'nin de suçlulardan biri olduğunu ima edecek şeyler söyler. Önce biraz alaycı bir tavırla hafıza kaybının suçlular arasında sık görüldüğünü ama karakola gelince hafızalarının yerine geldiğini ardından kuyumcuyu soyanların üç kişi olduğunu söyler. İkisi dükkâna girmiş, taksiyi kullanan ise dışarıda onları beklemiştir. Rasih itiraz eder, kendisini bile tanımadığını söyler. O zaman komiser bunu raporla kanıtlamaları için Ali'yi hastaneye sevk eder.



Müzikle oyun oynamak

Ali yatakta yatarken doğulu bir müzik başlar. Ali doğrulunca müziğin durakladığını ya da es yerine denk geldiğini fark eder. Önce kalkıp yatarak sonra da oturup ellerini kollarını hareket ettirerek müzikle karşılıklı bir oyuna başlar. Kolunun birini, sanki felçliymiş gibi diğer eliyle indirip kaldırır. Bir süre sonra müziğin kesintisiz devam ettiğini fark edip oyundan vaz geçer.



Milyarlarca insan

Ali, muayene sedyesinde yatmakta doktor onu muayene ederken elindeki hissizleşmeyle ilgili sorular sormaktadır. Ali, babasını hala hatırlamamaktadır. Doktor, babası dışındaki herkesi tanıyıp tanımadığını sorar. Ali şaşırır, milyarlarca insanı tanıtamayacağını söyleyip saymaya başlar: "O kadar çok insan var ki! O kadar çok göz, o kadar çok kulak, yelken kulak, kazma dişler, sarı dişler, eller, kollar, gülme, ağlama..." diye sürdürür.

Martılar

Rasih Bey, alt komşuları terzi Neriman Hanım, İpek, Ali, Ketan balkonda çay içerlerken hatırlamasını sağlamak için Neriman Ali'ye kendini tanıtır. İyi dikiş diktiğini, Fransızca'yı iyi bildiğini, biraz da İspanyolcası olduğunu, daha iyi yerlerde olması gerektiğini söyler. İpek de yardım etmek için Neriman'ı anlatmaya başlar: "Çok iyi tersi, çok parası var, bu da oğlu Ketan, o da iyi terzi olacak". Neriman, İpek'i iğneler: "Bu da İpek, karnındaki çocuğu doğuracak... tek başına! Nasıl bakacak bilmem". Ali onları gülümseyerek dinler. İpek yanına kiracı bulduğunu söyler. Ali endişeyle atılır, evine alacağı kişiyi önceden görmeleri gerektiğini söyler. Neriman Hanım Ali'nin iyileşmeye başladığını sevinçle ifade eder. Rasih Bey ise kalkıp oğlunu tek başına büyüttüğünü söyleyerek onu hatırlamamasına şaşkınlığını belirtir. Ali'nin babası emekli sağlıkçıdır, oğlunu doktor yapmak istemiş ama Ali okumamıştır. Ali, köpeğe yeni tasma alındığını bile fark eder ama babasını hatırlamaz. İpek konuşmasına Selvi'yi tanıtarak devam eder. Selvi yeni sildiği camları kirletecekler diye balkonun çevresinde bağırıp uçan martıları kovmaya çalışmaktadır.



Hapşırma

Nermin Hanım'ın alerjisi vardır; her yerde, dikiş dikerken, köpeğini gezdirirken, uyurken hapşırmaktadır. Nermin'den sonra hapşıran farklı insanları izleriz. Rasih Bey ve polis memuru doktorun kapısının önünde Ali'nin muayeneden çıkmasını beklemektedir. Polis memuru da birkaç kez hapşırır. Hastabakıcı onlara yanaşıp Ali'nin ne suç işlediğini sorar. Polis anlatırken Ali raporla odadan çıkar. Polis memuru rapora bakıp Rasih'e "Gözün aydın amca, akli yerinde değilmiş" der. Polis yine hapşırmaya başlar. Neriman, köpeğiyle birlikte kasaptadır, hapşırmaya devam eder. Kasap alerjisinin nedenini bulduğunu söyleyip köpeği gösterir. Neriman itiraz eder ama adamın söylediğinin doğru olma ihtimali aklına takılır.



Sünnet

Ali apartmanın merdivenlerinde oturmuş annesiyle çocukken çekilmiş eski bir fotoğrafa bakmaktadır. Bir ses duyar. Bir çocuk apartman kapısının arkasına gizlenmiş korkudan nefesi sıklaşmıştır. Çocuk belediyenin sünnetçilerinden kaçmaktadır. Ali onu zorla



götüremeyeceklerini anlatmaya çalışır ama çocuk Ali'den kendisini kurtarması için yardım ister. Ali, kapıcının oğlu Çetin'i hatırlamayınca çocuk kendini tanıtır. O sırada Ketan elinde paketle gelir, merdivenlerden çıkarken Ali'nin sünnetini Rasih'in yaptığını söyler. Ali, Çetin'le birlikte dışarı çıkar.

Belediye memuru toplu sünneti anons ederken çocuklar kaçışmakta, babaları onların peşinden koşup yakalamaktadır.

Keten'in mutluluğu İpek telesekreterdeki mesajı dinledikten sonra yüzüğü geri vermemeye, satıp parasıyla doğum yapmaya karar vermiştir. Keten, çocuğa hep birlikte bakacaklarını söyleyip ona destek olmaya çalışır. İpek "Sen de babalık yaparsın ona" der. Keten'in yüzüne bir gülümseme ve mutluluk yayılır. Bunu annesine söylememesini ister.



Ali'nin yeni arkadaşı Ali dışarıda oyalanırken arabası bozulmuş biri ondan arabayı itmesini ister. Ali'nin yardımıyla araba çalışır. Aracın sahibi Aytekin bu yardıma karşılık vermek için onu evine bırakır arabasıyla. Yolda sohbet ederler, arkadaş olurlar.



Yüzük İpek yüzüğü satmak için kuyumcuya götürür. Kuyumcu vitrine koyacağını, alan olursa satabileceğini söyler. Keten, İpek'ten habersiz yüzüğü almaya gider ama kuyumcunun verdiği fiyat yüksektir. Evde annesi bir müşteriyle ilgilenirken onun vazoya sakladığı paradan aşırır.

Ev arkadaşı İpek odalardan birini kiracısı Ümit için düzenlemeye çalışmaktadır. Ümit'i kapıcının oğlu Çetin'le, Nermin Hanım'la, Rasih Bey'le tanıştırır. İpek eşyaların yerini değiştirmek için Ali'den yardım istemiştir. Ali, arkadaşı Aytekin'le birlikte yardıma gelir, Ümit'le tanışır. Eşyaları taşıırken arada Ümit'e hayranlıkla bakar.



Babanın ilacı Sabah henüz yataktayken babasının sesiyle uyanır. Rasih ilacını istemektedir. Bir yandan nabzını dinlerken diğer yandan Ali'nin getirdiği ilacı içer. Ali balkona çıkar. Etrafı seyrederken Ümit'i düşünmektedir.

Olayların başlangıcı Keten, İpek'in yüzüğünü satın alıp kuyumcudan çıkar. Tam o anda bir taksi durur, içinden maskeli iki adam iner. Ali hastane odasındaki yataktadır. İlk sahnedeki gibi eşeğin anırdığını duyarız. Rasih, Neriman ve kasap odada doktorun teşhisini beklerler. Ali'nin ağır darbe aldığı ama hayati tehlikesi olmadığı anlaşılır. O sırada Ali, "Korkuyorum anne" diyerek sayıklamaktadır.



Eski fotoğraflar Ali ve babası Rasih Bey eski fotoğraflara bakarlar. Rasih, Ali'ye babası olduğunu hatırlatmaya çalışır. Ali, babasına yine neden onun gömleğini giydiğini sorar. Oysa ikisinin beden ölçüleri çok farklıdır. Rasih Bey oğlunu buna ikna etmeye çalışır.

Köpekler Kapıcı ve iki arkadaşı para karşılığında mahalledeki ev köpeklerini gezdirmektedirler. Köpekleri kahvehanenin dışına bağlayıp çay içmeye girerler. Neriman onları yakalar.

Keten yalan söyler Keten eve döner. Annesine seslenir, cevap alamayınca evde olmadığını düşünüp yüzüğü bir yere saklayacakken annesi kapının arkasındaki koltukta belirir. Keten'in bir şeyler sakladığını anlar. Keten yüzük kutusunu ona göstermek zorunda kalır. Yüzüğün Ali'nin annesine ait olduğunu, Ali'nin saklaması için ona verdiğini söyler. Neriman endişelenir, "Adamın akli başında değil ki, ya yarın yüzüğümü çaldın derse?" diyerek yüzüğü alır, Ali'ye götüreceğini söyler.



Korku Rasih Bey, kapıcının oğlu Çetin'e bir anatomi kitabındaki resimleri göstererek sünnetin faydalarını anlatmaktadır. Çetin, kitaptan da ondan da korktuğunu söyler. "Ali abiyi de sen sünnetmişsin. O da hala korkuyor senden" der.



Sırlar Ali'yle Aytekin vapura binerler. Polislerin yanından geçerken Aytekin tedirgin olur. Ali'yi çekip polislerden uzaklaştırır. Aytekin asker kaçağı olduğunu itiraf eder. Ali de ona bir sır verecektir. "Başımda bir soygun işi var" der. Ama etrafta bir polis memuru olduğu için daha sonra anlatmaya karar verir. Aytekin meraklanır.

Nefes almak Kasap nefes almanın önemini, pek çok hastalığın nefes almayı bilmemekten kaynaklandığını anlatırken Neriman köpeğiyle birlikte oturmuş siparişinin hazırlanmasını bekler. Kasap köpeği işaret ederek alerjinin nefesle ilgisi olmadığını, bu sorunu halledeceğini söyler.

Babanın gözlüğü Ali babasının horlamasıyla uyanır. Sessizce odasına gider, babasının gözlüğünü takıp üstüne eğilir, dikkatle bakar. Rasih Bey uyanır, korkuyla sıçrar. Ne yaptığını sorduğunda Ali "Sizi hatırlamaya çalışıyordum" diye cevap verir.



Zambak'la tanışma Aytekin, Ali'ye onu birisiyle tanıştırmak istediğini söyler. "Benim için önemli biri. Senin için Ümit neyse benim için de Zambak öyle" der. Birlikte Zambak'ın evine giderler. Ali ona da Ümit'ten söz etmiştir. Evden çıkarken kadın, "Getir bana Ümit'i" der. O sırada Ümit her şeyden habersiz çocuklara jimnastik dersi vermektedir.



Yüzüğün sahibi kim? Neriman çarşafı asarken Çetin'den Ali'yi terasa çağırmasını ister. Ali gelince ona yüzüğü gösterir. Ali hatırlayamaz. Neriman bu kez oğlu Keten'i çağırır. Keten, Ali'ye "Hani merdivenlerde vermiştin ya bana" diyerek yalan söyler. Ali inanıp annesinin diye yüzüğe sevgiyle bakmaya başlar. Camları silen Selvi, Ali'nin elinde yüzüğü görünce beğenir, denemek ister. Yüzüğü parmağına takıp yandaki dairenin camlarını silen diğer temizlikçiye gösterir. Selvi sanki üst katlardan birinde değilmiş gibi rahat hareket etmektedir. İkisi bir pencereye oturup yüzükle ilgili sohbete başlarlar.



Köpekten kurtulmak Kasap Neriman'ın köpeğini götürüp şehir dışında ağaçlık bir yere bırakır. Buna mecbur kaldıklarını, Neriman'ın alerjisi olduğunu anlatır. Önüne biraz et koyar ama hayvan havlayıp saldırır. Kasap kaçarcasına arabaya binip uzaklaşır.



Endişe Ali odasında pijamasının lastikli belini açıp içine bakar. O sırada Rasih Bey kapı deliğinden onu gözetler. Ali'yle Çetin, Aytekin'in çalıştığı lunaparkta dondurma yerler. Çetin ona sünnetle ilgili bir şeyler sorar. Sonra Aytekin onları dönen balerine bindirir.

Keten'in aşkı İpek, yüzüğünü kuyumcu soygununda hırsızlar alıp gitti diye ağlar. Keten onun gözyaşlarını siler. Yüzüğü de parasını da getireceğine söz verir. Birbirlerine sarılırlar. O sırada Neriman gelir, onları o halde görünce sinirlenir. Keten dışarı çıkar. Neriman, İpek'e kendinden genç oğlunu baştan çıkardığı için kızar. İpek, Keten'in iyi biri olduğunu söyleyip ağlar. Neriman yumuşayıp İpek'i teselli eder. Keten yüzüğün parasını almak için kuyumcuya gider ama adam onu kovalar.



Muska Aytekin bir hocaya Ali için muska yazdırmıştır. Hocanın muskayı yanından ayırmasını, hatırlayacaklarından korkmasını dediğini söyler. Kendisi de askere gitmemek için hastalığının artmasını, çürük raporu almayı ummaktadır. Hocadan bunun için de muska yazmasını istemiş, adam kabul etmemiştir.

Köpek Kasap, Neriman'a köpeği dağda nasıl bıraktığını, köpeğin etleri yediğini ve terk edilmeyi umursamadığını anlatır. Neriman eve gidince köpeği kaybodu diye ağlayıp üzülür. Selvi'yle İpek onu teselli etmeye çalışmaktadır. Keten'e de köpeği çaldıklarını söyler. Selvi'ye göre köpek dönüp gelecektir.



Kuyumcu Ali'yle Aytekin gece sokakta gezerler. Soyulan kuyumcunun önüne gelirler. Aytekin, Ali'nin soyguna karıştığından, çaldıklarını bir yerlere sakladığından ve bunları hatırlamadığından ya da hatırlamıyor numarası yaptığından kuşkulmaktadır. Ali'ye ısrarla sorar. Dükkânın karşısındaki banka oturup konuşurlar. O sırada Keten koşarak gelir bir taş atarak dükkânın camını kırar. Ali şaşırır, bunu niye yaptığını sorar. Aytekin onların ortak olduğunu zanneder. O sırada polis sireni duyulur. Üçü kaçarlar. Deniz kıyısında soluklanırken polis sireni tekrar duyulur. Aytekin korkup gider. Keten, yüzüğün aslında



kendisinin olduğunu Ali'ye anlatır. Ali inanmaz, annesinin yüzüğü olduğunu söyler. "Hafızam gidik diye beni kandırmaya mı çalışıyorsun" diyerek inat eder. Keten güzellikle anlatır ama Ali yine de ona inanmaz.

Kazalar Ümit jimnastik hareketleri yaparak vücudunu esnetirken İpek telesekretere kaydedilen yeni bir mesajı dinler. Telefondaki ses tehditkâr bir ifadeyle yüzüğünü istediğini söyler. Ümit, İpek'in yüksek topuklu terliklerle yürüyüşüne hayrandır. İpek denemesi için ısrar eder. İpek bir iki adım atar ama hoşlanmaz. İpek evden çıktıktan sonra bir kez daha dener, ayağı burkular. Kasap et doğrarken elini keser. Neriman dikiş iğnesini parmağına batırır. Rasih Bey halıya takılır, düşmekten son anda kurtulur. Keten başını masanın kenarına çarpar.



Ziyafet Kasap yeni vurduğu tavşanı Neriman Hanım'a gönderir. Neriman onu pişirip güzel bir sofraya hazırlar. Komşularını davet eder. Hep birlikte akşam yemeği yer, konuşurlar. Konu önce hayvanların erkek olanlarının daha lezzetli olduğuna sonra da Çetin'in sünnetine gelir. Neriman kır düğünü yapmayı teklif eder. Etleri kasap verecektir. Masrafları Neriman karşılayacaktır. Çetin korkup Ali'ye sarılır. Kasap, Çetin'i acımadığına ikna etmeye çalışır. Çetin kaçar.



Kayıp yüzük Ali yüzüğü kaybetmiştir. Odasını, elbiselerini didik didik eder ama yüzüğü bulamaz. Babasının odasını aramaya başlar. Rasih Bey korkarak uyanır. Ali onu yüzüğü almakla suçlar. Rasih Bey kızar. Ali yüzüğü salondaki koltukta bulur.

Ümit hakkında Spor akademisinin sınavlarına hazırlanan Ümit'in ayağı iyileşmektedir. Sınavı kazanmak Ümit için önemlidir, çünkü Almanya'ya dönmek istemez. Eğer sınavı kazanamazsa dönmek zorunda kalacaktır. Ümit, İpek'e fotoğraflarını gösterir. Her bir fotoğraf hayatındaki anlamlı bir anı göstermektedir. "Burada kardeşimle, burada gösteride, burada dans ederken, burada çok gururluydum, burada aşkıttım, burada çok korkmuştum" diye anlatır.

Erkeklik dersleri İpek, Ali'ye Ümit'in ona göre küçük olduğunu, çevresindeki erkeklerin onu rahat bırakmayacağını söyler. Ümit jimnastikçidir, okulda pek çok arkadaşı olacaktır. Sonra Ali'ye iş bulup çalışmasını öğretir. Hayatına bir çeki düzen vermesinin, çalışmasının önemini vurgulamak için "Kadınlar aileleriyle oturan erkeklere güvenmez" der. Kasap, Ali'ye nasıl durması gerektiğini, nasıl güçlü görüneceğini anlatır: "Dimdik, yere sağlam bas. Kadın güçlü ister, güçlü. Zayıflıklarınızı gizleyeceksin".



Yine yüzük problemi Keten, ısrarla Ali'den yüzüğü ister. Onu bir kadına vereceğini söyler. Ali nedenini sorunca Keten "Sevinsin diye" der. Keten'in bir kadını düşünmesi Ali'nin hoşuna gider. "Sevgilin mi?" diye sorar. Keten, "Sevdiğim" der. O zaman Ali "Git kendi annenin yüzüğünü ver" der. Keten onu hatırlamıyor numarası yapmakla ve hırsız olmakla suçlar.

Çıplaklık Ümit, Ali ve Aytekin bir sandalda Keten'e seslenerek onu ararlar. Sis basmıştır, Keten'i bir türlü bulamazlar. Nihayet sesini duyup o yöne ilerleyeceklerken küreği çeken Aytekin'in eli yine titremeye başlar. Ali nasıl kürek çekileceğini bilmemektedir, beceremez. Ümit kürekleri tutar, sandalı ustalıklı kıyıya götürür. Neriman Hanım, İpek, Keten, Çetin kıyıda mayolarıyla güneşlenmektedir. Onlar da diğerlerine katılırlar. İpek, çıplaklıktan ve Ali'nin vücudundan söz açar. Sahne eşeğin anırması ve Ali'nin "Korkuyorum anneciğim" diyen sesiyle biter.



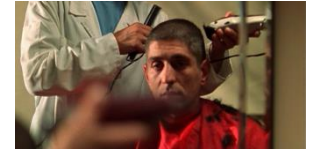
Ali'nin babası Rasih, Aytekin'in tansiyonunu ölçer. Aytekin el titremesini tarif etmeye çalışır ama Rasih ona inanmaz. Askerden kaçmak için düzenbazlık yaptığını iddia eder. Aytekin eli titresin diye koltuğu tek eliyle kaldırır ama işe yaramaz. Ali, babasına hiç kimseye inanmadığını, Aytekin'in sakat olduğunu söyler. Rasih yine kızıp "Sen daha baban olduğuma inanmıyorsun" der. Dışarı çıktıkları zaman

Aytekin, ikisinin çok farklı insanlar olmalarına dayanarak Ali'ye babasına hiç benzemediğini, Rasih'in gerçekten Ali'nin babası olmayabileceğini söyler.

Çetin'in korkuları Ümit'le Çetin evde esneme hareketleri yaparlarken telefon çalar. İpek'in eski sevgilisi telesekretere yine mesaj bırakır, yüzüğü istediğini söyler. Çetin sestен korkar. Ümit nelerden korktuğunu sorunca çocuk, Rasih'ten, sünnetten, karanlıktan korktuğunu söyler. Ümit, herkesin pek çok korkusu olduğunu söyler ve ona korkularından nasıl kurtulabileceğini anlatır. Çetin kaçıp ağaca tırmanır. Mahalleli ve sünnetçi peşindedir. Çetin "Korkuyorum anne" diye bağıırken birisi ağaca çıkıp Çetin'i indirir. Çocuğu zorla götürürler, sünnet ederler. Ardından tüm mahallelinin katıldığı bir kır düğünü yapılır. Dans edip eğlenirler. Ümit, sünnet giysileri içindeki Çetin'in yanına uzanır. Çetin bunu fırsat bilip elini Ümit'in göğsünün üstüne koyar. Ümit, çocuğun elini tutup yavaşça indirir.



Sağlam raporu Aytekin askerlik için muayeneye girmiştir. Doktora kolundaki problemi söyler ama doktor ona inanmaz, sağlam raporu verir. Aytekin, Rasih ve Neriman'ın ellerini öper, herkese veda eder, saçını kestirir. Ali ona "Korkuyor musun?" diye sorar. Aytekin biraz korktuğunu söyleyip "Çok dayak var mı?" diye sorar. Bir süre sonra arayıp onbaşı olduğunu haber verir.



Yüzük Ümit'e geçer Ali'yle Ümit hayvanat bahçesinde gezerlerken Ali ona annesinin zannettiği yüzüğü vermek ister. Ümit bunun doğru olmadığını söyleyip reddeder. Ali o kadar ısrar eder ki Ümit yüzüğü alır ama takmayacağını söyler.



Çakır'ın dönüşü Rasih Bey huzur evine yerleşmeye karar vermiştir. Oğlunun iyileşeceğine inanmamaktadır. Neriman Hanım onu bu düşüncesinden vaz geçirmeye çalışır. Ali heyecanla Neriman'a gelip Çakır'ın döndüğünü haber verir. Neriman haberi duyar duymaz hışırılmaya başlar. Çakır, kendi evine girmek istemez. Neriman'a küstüğünü ya da onu hatırlamadığını söyler komşular. Ali köpeği sahiplenir. Kasap, Çakır'ın döndüğüne inanmaz. Onu 350 km uzağa bırakmıştır. Neriman ağlaya ağlaya köpeğinin artık ona yüz vermediğini anlatır.



İnsanlık anketi Ümit, internette gördüğü, "insanlık anketi" dediği bir anketin sorularını İpek'e sorar. Anket, "Mutlu olmak için neyiniz eksik" sorusuyla başlar, "Nasıl ölmek istersiniz" sorusuyla biter. Bu sorulara diğer karakterlerin ve sokaktaki insanların da verdiği cevapları duyarız.

Hatırlamak Aytekin henüz askere gitmeden önceki bir ana döneriz. Arabadalar, Ali ona yanında götürmesi gerekenleri söyler. Aytekin, Zambak'ın evinin önünde durur, sevgilisine veda edip gelecektir. Ali'ye arabayı gölgelik bir yere çekmesini söyler. Ali arabayı geriye doğru hareket ettirir, sonra bir ileri bir geri defalarca gidip gelir. Aytekin döndüğünde ona hafızasını kaybetmesine neden olan olayın nasıl olduğunu, kuyumcu soygunuyla ilgisi bulunmadığını hatırladığını söyler. Taksi şoförlüğü yaparken bir ağacın dalları arasına sıkışmış kırmızı bir top görmüştür. Durup onu almak için ağaca tırmanır ama topu alamadan düşüp yaralanmıştır. Bunu anlattıktan sonra utandığını söyler, bunu kimseye anlatmamasını ister.



Erkekler ikiye ayrılır İpek evde manikür yaptırırken Ümit seyretmekte, Selvi cam silmektedir. Eski sevgilisi yine arar. Telesekretere mesaj bırakırken bebeği alacak doktoru ayarladığını, parasını kendisinin ödeyeceğini söyler, yüzüğü ister. İpek üzülür ağlar, anlatmaya başlar: "Erkekler aslında ikiye ayrılır, sevdiklerine verdikleri hediyeleri...". Selvi onu teselli etmeye çalışır. O sırada Ümit'in beklediği, sınav sonucunu bildiren mektup gelir. Ümit, Spor Akademisi sınavını kazanamamıştır, ağlamaya başlar.



Kasapın erkeklik tarifi Kasap, bir yandan et kesmekte diğer yandan Ali'ye yine erkeklik dersi vermektedir. Becerikli olmanın, avcılığın püf noktalarını bilmenin önemini anlatır. Bu tür şeyleri bilmeyenlerin "erkeklikle, yani insanlıkla alakası olamaz" der.

Baba katili

Rasih Bey anatomi dersleri için kullanılan cansız manekendeki vücut organlarının tozlarını alıp yerlerine takmaktadır. Kalbi yerine bir türlü yerleştiremeyince kendini kötü hisseder, telaşlanır, Ali'den ilacını getirmesini ister. Ali ilaç şişesiyle yanına gelir ama ilacı ona vermez. Rasih sinirlenir "Beni öldürmek mi istiyorsun, baba katili mi olacaksın" deyip Ali'yi iter, yere düşürür. O sırada Ali "Yapma baba" der. Rasih Bey oğlunun kendisine "Baba" dediğini duyunca sevinçle Ali'nin üstüne atlayıp sarılır. Çetin onları o halde görüp kavga ettiklerini düşünerek apartmandakilere haber verir. Neriman, Keten ve Selvi geldikleri zaman Rasih durumu açıklar: "Oğlum iyileşti".



Askerlik

Aytekin'in elindeki titreme sorunu tamamen geçmiş, başarılı atışlar yaptığı için komutanının gözüne girmiştir.

Mekânın ruhu

Ümit, Ali'ye mum duruşunu öğretir. Birlikte balkona çıkarlar. Bütün karakterler en çok evin ve şehrin neresini sevdiklerini söylerler. Ümit balkonu, Rasih Bey mutfağı, Ali banyoyu sever. Rasih, evin ruhunun mutfakta olduğunu, Ali kapısı kilitlenebilen tek yer olduğu için banyoyu sevdiğini söyler. Selvi havadar yerleri, Neriman denizi, Kasap ormanı, İpek şehri, Keten, İpek'in evini sevdiğini kameraya bakarak söylerler.

Deprem

Ümit, İpek'e Ali'nin hediye ettiği yüzüğü gösterir. İpek yüzüğü tanır. Ali'yi, Neriman'ı, Rasih'i, Keten'i sırayla çağırtıp hepsine yüzüğü gösterir. Ali'nin soyguna karıştığına, yüzüğü çaldığına inanmaktadırlar. Neriman Hanım polise haber vermek ister. Keten onu engellemeye çalışır. O sırada deprem olur. Herkes kendini dışarı atar. Neriman ve İpek, Ali'ye sarılırlar. Yüzük konusu unutulur.



Doğum

İpek'in sancıları çoğalmıştır. Ali, Neriman'a haber verir. Neriman, sakladığı parasından gerekebilir diye yanına almak ister ama vazonun içindeki paranın eksik olduğunu fark eder. Ümit'le Neriman, İpek'i taksiyle hastaneye götürürler. Ali'yle Keten arkalarından gider. Neriman, kaybolmasın diye İpek'in parmağından yüzüğü çıkartır. Doğum odasının dışında beklerlerken Neriman, Keten'e vazodan para alıp almadığını sorar. Keten almadığını söyler. İpek'in bir oğlu olur.



İtiraf

Hep birlikte deniz kıyısında otururlarken İpek yüzüğünü Keten'e gösterir. Keten "Onu sana geri getireceğimi söylemişim" der. Annesi Neriman Hanım bunu duyunca sinirlenir. Keten vazodaki parayı da aldığını itiraf eder. Dikiş diktiği için o parada kendi payının da olduğunu söyler. Neriman öfkeyle "Her gece altına yaptığını söyleyeyim mi herkese?" diye bağırır. Keten utancından koşup yüksek bir kayaya tırmanır. Neriman pişman olup şaka yaptığını söyler. Keten "Kurtulacağım artık senden" diyerek tırmanmaya devam eder. Ali de tırmanıp Keten'in yanına gider. Birbirlerine sıkı sıkı tutunup "Korkuyorum anne" diye bağırırlar. İpek bebeğini kucağına alır.



Kapanış

Karakterlerin evlerindeki sıradan, her gün kullandıkları, onlarla bütünleşmiş bazı eşyaları görürüz.



KARAKTER ÇÖZÜMLEMESİ

Ali Otuz dokuz yaşındaki Ali işsizdir ve babasıyla yaşamaktadır. Annesini uzun yıllar önce kaybetmiş, babası tarafından bakılıp büyütülmüştür. Bu yüzden anne özlemiyle, onun yokluğunun yarattığı şefkat ve sevgi boşluğuyla büyümüştür. Babasından ve pek çok şeyden korkar. Biraz saf, iyi niyetli, tembel, çocuksu ve kırılğan bir karakterdir.



Saf Ali ilk bakışta her şeye, herkese inanan, hayatta fazla bir becerisi olmayan biri gibi görünür. Gerçekten de bazı saf yanları vardır. Ümit'i çok beğenir ama Ümit geleceğe ilişkin hayalleri olan, güçlü, güzel, sevimli bir genç kadındır. Ali'nin üniversite eğitimi almayı hedefleyen, çalışıp para kazanan bu kadın tarafından sevileceğini hayal etmesi biraz safça bir düşüncedir. Diğer yandan Ali kolayca ikna olabilmektedir. Keten kendini kurtarmak için yüzüğün Ali'nin annesinin olduğunu söyler. Neriman Hanım yüzüğü ona verirken Keten'in "Hani sen bana merdivenlerde vermiştin ya" demesine inanır. Çünkü bir yandan da hafıza kaybı vardır ve insanların söylediklerini yalanlayabilecek gücü bulamaz kendinde.

Çocuksu Ali'yi film boyunca birkaç kez lunapark, hayvanat bahçesi gibi çocukların sevdiği mekanlarda görürüz. Bir sahnede Çetin'le birlikte dondurma yiyip Aytekin'in çalıştığı lunaparkta balerine binerler. Bir başka sahnede, Ümit'le hayvanat bahçesini gezdiklerini görürüz. Hep birlikte balkonda sohbet ederlerken Ali daha çok martılarla ilgilenir, onları hayret ve hayranlıkla izler. Bir sabah, yatakta müzikle oynadığı oyun da onun çocuksuluğunu vurgular. Aslında duyduğumuz müzik öykü dünyasına ait olmayan (*non-diegetic*) bir müziktir. Karakterin bu sesi işitememesi gerekir. Ama yönetmen bu sinemasal tekniği de karakteri seyirciye anlatmak için kullanır. Ali doğrulunca müziğin durakladığını ya da es yerine denk geldiğini fark eder. Önce kalkıp yatarak sonra da oturup ellerini kollarını hareket ettirerek müzikle karşılıklı bir oyuna başlar. Ali'nin yaralanıp hafıza kaybına uğramasına neden olan şey ise aslında ağaca takılmış bir topu almaya çalışması da çocukluğa özgü bir davranış olarak görülebilir. Temalar bölümünde de açıklamaya çalıştığımız gibi, bu çocuksuluk, ebeveynlerin hataları sonucunda çocuk ya da ergen bırakılmışlıkla ilişkilidir.

Tembel Ali yetişkin olmasına rağmen herhangi bir beceri, meslek, iş edinmemiş, öğrenim hayatını liseyi bitirerek noktalamıştır. Babası onu tembellikle suçlar sık sık. O da bunu yalanlayacak pek bir şey yapmaz. Geçmişte bir balıkçı dükkânı açmışlar ama Ali dükkânı iyi idare edememiş ve batırmıştır. Bir sahnede İpek de ona hayatını düzene sokmasını, iş bulup çalışmasını hatta kendine ait bir ev kurmasını öğütler.

Ürkek Filmin adı, sevgi yoksunluğuyla ve sürekli eleştirilerek kendisini güvende hissetmeden büyümüş bir karakterin çaresiz kaldığında ihtiyaç duyduğu şeyi belirtiyor: anneye sığınmak. Ali ağaçtan düşüp yaralandığında ne yapacağını bilemez ve hayatta olmayan annesine seslenir: "Korkuyorum anneciğim". Filmin son bölümünde, her şeyi hatırladığı sahnede evhamlarından, eleştirilerinden, sert tutumundan bıktığı babasının ilacını ona vermez. Belki bir an ölmesini istemiştir. Babası bu niyetini fark edince üzerine yürür, iterek Ali'yi yere düşürür. O sırada Ali kendini savunmak yerine küçük bir çocuk gibi ürkek bir ifadeyle "Yapma baba" der.

İpek Otuzlu yaşlarda bir kadın. İpek evli bir erkekle ilişki yaşamış, ondan hamile kalmıştır. Adam evli olduğu için İpek'in çocuğu doğurmasını istemez. Ayrırlılar. İpek bekar anne olmayı kafasına koymuş, çocuğu doğurmakla ilgili bir kararsızlık yaşamamaktadır ama eski sevgilisinin hediye ettiği yüzüğü geri istemesine çok öfkeli. İpek genel olarak ince düşünceli, neşeli, sevecen bir kadındır.



Sevecen Son sahnede Keten'in annesi Neriman Hanım oğlunun geceleri yatağını ıslattığını herkesin içinde bağırarak söyler. İpek, Keten'in iyi biri olduğunu bilmektedir. Onun arkasından bağırır, ona sırtını dönmediğini belli eder. İlk sahnelerden birinde ise Ali kimseyi hatırlamazken İpek ziyarete gelince mutlu olur, onu hatırlar ve adını söyler. İpek insanlara iyi davranmakta, herkes onu sevmektedir.

Duygusal Eski sevgilisi sürekli telefon edip hediye ettiği yüzüğü ister. İpek aldırılmaz, hatta adamın telesekretere bıraktığı mesajlarla dalga geçer. Ama son sahnelerden birinde adam bebeği aldırılmaz için doktoru ayarladığını söyleyip yüzüğü tekrar istediğinde İpek ağlamaya başlar. Adamın çocukla ilgili bu ciddi girişimi artık onların bir daha bir araya gelmeyeceklerinin de kanıtı olmuştur.

Rasih Bey Altmışlı yaşlarda bir emekli sağlık memuru, Ali'nin babası. Rasih Bey, sağlık problemleri olduğunu düşünen, evhamlı bir karakter. Eşini genç yaşta kaybetmiş, Ali'yi kendisi büyütüştür. Çocuğunun kendi ideallerine göre yetişmesini istemiş ama Ali pek de onun istediği özelliklerde biri olmamıştır. Oğlunu çalışkan, becerikli, iş sahibi biri yapmak istemiş ama sevgi ve şefkat göstermemiştir.



Evhamlı Rasih Bey yatağının başucunda tansiyon aleti ve ilaçlarla yaşamaktadır. En ufak bir kalp çarpıntısında, bir heyecan ya da sinirlilik anında nabzını ölçer, ilaç içer ve öleceğini zanneder.

Sinirli Çabuk sinirlenen bir karakter olan Rasih, oğlunun kendisini hatırlamamasına öfkelenmektedir. Her fırsatta sinirlenerek buna ne kadar içerlediğini gösterir. Oğlunun başına geleni anlamak için "Kaç kişi bindi arabaya" diye sorduğu ilk sahnelerden birinde Ali, "Ne arabası...Hatırlıyorum Rasih Amca" der. Adam sinirlenip ayağa fırlar. "Ne amcası! Babanım ben senin" Bunu birkaç kez bağırarak tekrarlar.

Şefkatsiz Rasih Bey, oğlunun hafızasını kaybetmesini sanki Ali'nin suçuymuş gibi öfkeyle karşılar. Ona anlayış gösterip iyileşmesine yardım etmek yerine kim olduğunu hatırlatırken olumsuz ve sert ifadeler kullanır, bağırıp çağırır. Bir tarafıyla da Ali'nin numara yaptığını düşünür. Ali'nin her şeyi hatırladığı gün Neriman Hanım, Rasih Bey'e "Bu çocuğu çok mu dövdünüz, korkuyor sizden" der. Ali itiraz eder, "Babam beni hiç dövmedi ki. Sadece eliyle ittirir düşürdü beni" der. Rasih, o sahnede yaptığı gibi Ali'yi çocukken de itip aşağılamıştır.

Neriman Hanım Ellili yaşların sonunda bir kadın. Terzi ve Keten'in annesi. Neriman baskın bir karakter. Çevresindekilerin hayatlarına hatta bedenleriyle ilgili algılarına müdahale eden, kendi düşüncesini diğerlerine dikte edebilen biri. Diğer yandan dengesiz olduğu söylenebilir. Çünkü başkalarını üzebilecek sertlikte ve açıklıkta davranıyor ama karşısındaki üzüldüğünde hemen onu yatıştırıp şefkatli bir tavır takınıyor. Gerçi bu tavrında bile bir üsttencilik ve affedici bir büyüklük hali var.



Kibirli Neriman Hanım en doğrusunu bilirmiş edasıyla davranmaktadır sık sık. Kadınları bel kalınlıklarına göre ikiye ayırdığı monoloğunda bu konuda söz söyleme hakkını terzilik mesleğine dayandırır. Ümit'le ilk karşılaştığı gün onun vücudunu överek her tür giysinin yakışacağını söyler. Bir müşterisine diktiği giysinin provası sırasında ise kadının yüzünde hatalı bulduğu bölgeleri sayarak neleri nasıl düzeltirmesi gerektiğini anlatır. Sonra da göğüslerinin orantısızlığından bahseder. Müşterisi bunları dinledikçe üzülür ve ağlamaya başlar. Neriman, balkonda oturdukları sahnede Ali'ye kendini hatırlatırken bildiği yabancı dillerden söz edip yerinin burası olmadığını belirtir. Kendini böylesi bir mahalledeki orta sınıf apartmanda oturmaya değil üst sınıfa layık görmektedir.

Baskın Neriman'ın baskın karakteri özellikle oğluyla ilişkisinde kendini gösterir. Oğlu da dikmiş dikmekte ve terzilik işini birlikte sürdürmektedirler. Ama oğlu onun karşısında maddi haklardan yoksundur. Aynı evde yaşadıkları için onun bütün hayatını kontrol etmektedir. İpek'le Keten'in birbirlerine sarıldıkları sahnede Neriman odaya girince onları bu halde görür. İpek hamiledir ve Keten'den yaşça büyüktür. Bütün bunları İpek'e söyleyerek onu oğluna uygun görmediğini belirtir. Komşularına verdiği akşam yemeği daveti sırasında konu Çetin'in sünnetinden açılır. Neriman hemen orada kimsenin itiraz edemeyeceği biçimde sünneti planlar. Bir kır düğünü yapacaklar, Çetin'in sünnet kıyafetini ve diğerlerinin giysilerini Neriman dikecek, masrafları Neriman karşılayacaktır. Çetin'in annesi buna paralarının yetişmeyeceğini düşünür. Neriman ona "Ben vereceğim parasını ayol sana ne" der.

Zorba Neriman'ın baskın ve zorba bir karakter olduğunu anlatan en güzel sahnelerden biri filmin son sahnesidir. Oğlunun kontrolü ve onayı dışında İpek'le yakınlaştığını öğrenince çok sinirlenir "Paramı sen çaldın" der. Keten geri adım atmayıp aldığını, o parada payı olduğunu söyleyince Neriman, "Erkek olmuş da dikleniyor...söyleyeyim mi herkese senin ne halt olduğunu, söyleyeyim mi her akşam altına ettiğini, eşek kadar adam altına işediğini söyleyeyim mi?" der. Keten'in geceleri yatağına kaçırıldığını söyleyerek onu herkesin içinde aşağılar ve utandırır. Keten birkaç kez "Sus!" diye bağırsa da Neriman devam eder. Bu sahne filmin en yürek burkan sahnesidir.

Dengesiz Neriman Hanım, başkalarının ne hissedeceğini düşünmeden onları rahatlıkla eleştirmektedir. Ama bir anlık sinir ya da düşüncesizlikle söylediği şeylerin karşısındakini üzdüğünü

görünce de hemen yumuşayıp şefkatle teselli etmeye başlar. Oğlunun İpek'e olan ilgisini fark edip İpek'e kızar önce ama İpek ağlayınca ona sarılıp gönlünü almaya çalışır. Keten'in geceleri altına kaçırdığını herkesin yanında bağırarak söyler ama Keten yüksek kayaya tırmanmaya başlayınca "Vallahi şakaydı" diyerek pişmanlığını belirtir. Köpeğe alerjisi olduğunu fark edip kasabın Çakır'ı götürüp uzak bir yere bırakmasına razı gelir önce fakat köpek gittikten sonra üzülp ağlar.

Keten Otuzlu yaşlarda, terzi. Annesiyle yaşıyor. Keten, sessiz, içine kapalı, özgüvensiz bir karakter. Annesi Neriman Hanım'ın baskıcı, despot tavrı yüzünden böyle bir kişiliğe dönüştüğü ve aynı nedenlerle gece yatağına kaçırdığı anlaşılmaktadır.



Sessiz İlk sahnede, komşular bir araya gelir ve hafızasını kaybeden Ali'ye kim olduğunu hatırlatmaya çalışırlar. Keten bu sırada hiç konuşmaz. Onun adına her şeyi annesi söyler. Yalnızca İpek'in onu yüreklendirmesiyle kendini ifade etmeye başlar. Akşam yemeği sahnesinde ise sadece İpek'e, sünnet olmak hakkında "O kadar da kolay değil yani" der. Annesinin de bulunduğu kalabalık ortamlarda hemen hiç konuşmaz.

Özgüvensiz Keten, İpek'le beraberken daha rahattır ama çekingenliğini sürdürmektedir. İpek'in çocuk doğurması hakkında konuşurlarken Keten, onun bekar anne olma kararından dolayı kendini yalnız ve güçsüz hissetmesin diye bebeğe hep birlikte bakacaklarını söyleyip onu yüreklendirmeye çalışır. İpek, Keten'e "Sen de babalık yaparsın ona" der. Keten'in yüzüne bir gülümseme ve mutluluk yayılır. Bunu annesine söylememesini ister.

Kasap Kırklı yaşlarda bir kasap. Kasap, avcılık yapan, güçlü bir erkek olmakla ilgili fikirlerini hararetle açıklayan ve savunan biridir. İnsanlara bir şeyleri öğretir gibi anlatmaktan zevk alır. Erkeksi imaja, güçlü görünmeye önem verir.



Gösterişçi Kasap, dükkâna gelen müşterilere çok şey biliyormuş gibi bir şeyleri anlatıp açıklamaktan hoşlanır. Ali'ye nasıl güçlü bir erkek gibi görüneceğini, nasıl durması gerektiğini anlatır. Neriman Hanım'ın sürekli hapşırmasına neden olan alerjisinin nedenini bulduğunu iddia eder. Neriman onun söylediklerini doğru kabul eder ve Çakır'ı evden uzaklaştırmaya razı olur. Akşam yemeği sahnesinde bazı hayvanların erkeklerinin daha lezzetli olduğunu anlatır. Biraz abartılı biçimde bilgisini, becerilerini sergilemeye çalışan bir "bravado" kişiliktir.

Maço Kasap, avcılık yapmak, avcılıkla ilgili haberleri takip etmek, bir tavşan vurup pişirmesi için Neriman'a göndermek gibi erkeğe özgü bir alanın temsilcisidir filmde. Erkeksi imajı oluşturmaya, güçlü görünmeye ilişkin yerleşmiş fikirleri vardır ve bunları pek de erkeksi görünmeyen Ali'ye öğretmeye çalışır. Bu sahnede tezgâhın neden bu kadar yüksek olduğunu açıklarken müşteriye tepeden bakmasına, güçlü görünmesine yaradığını söyler.

Ümit On sekiz, on dokuz yaşlarında bir jimnastikçi. İpek'in kiracısı. Ümit, sevimli, anlayışlı, çalışkan bir karakter. Ailesi Almanya'da yaşamaktadır ve oraya dönmeyi hiç istemez. Bu nedenle üniversiteyi kazanarak Türkiye'de kalmayı ve spor alanında eğitim almayı hedeflemiştir.



Anlayışlı Çetin telesekreterdeki mesajı dinlerken korkar. Ümit onu herkesin bir şeylerden korktuğunu söyleyerek korkularını nasıl azaltacağını ona öğretmeye çalışır. Bunu güler yüzle ve sevecenlikle yapar. Çetin'in sünnet düğününde herkes kendisini eğlenceye kaptırmıştır. Çetin tek başına yatakta yatmaktadır. Kendisini yalnız hissetmesin diye Ümit gidip Çetin'in yanına uzanır. Yine bu sahnede Çetin elini Ümit'in göğsüne koyar. Ümit onu utandırmadan ve kızmadan yavaşça çocuğun elini tutup göğsünden ayırır. Ali, annesinin olduğunu zannettiği yüzüğü Ümit'i çok beğendiği için ona vermek ister. Ümit, Ali'yi kırmamaya çalışarak reddeder önce. Ali ısrar etmeyi sürdürünce yüzüğü alır ama takmayacağını söyler.

Çalışkan Ümit hiç durmadan antrenman yapıp spor akademisinin sınavına hazırlanır. Diğer yandan da çocuklara jimnastik dersi vererek kendi geçimini sağlamaktadır.

Aytekin Otuzlu yaşlarda bir erkek. Aytekin'in ne iş yaptığı ya da ailesi hakkında film bize kesin bilgiler vermez. Bir sahnede lunaparktaki balesini Ali ve Çetin için çalıştırdığını görürüz. Bekar, bir seks işçisini seven, askere gitmekten korkan bir karakter.



Askerlik korkusu Aytekin, askerliğini yapmamıştır. Askerde erleri çok dövdüklerini düşündüğü için askere gitmek istemez. Bir sahnede Ali'ye "Orada çok dayak var mı?" diye sorar. Elinde zaman zaman beliren güçsüzlük ve titreme nedeniyle çürük raporu alıp askerlikten muaf olacağını ümit eder. Şubedeki doktor muayenesinde Aytekin'e sağlam raporu verir doktorlar. O da askere gitmek zorunda kalır. Ama oradan verdiği haberlerde iyi atış yaptığı, komutanı onu sevdiği için mutlu olduğunu, onbaşı rütbesiyle askerliğe devam ettiğini anlarız. Elindeki titreme bir daha tekrar etmemiştir.

TEMALAR

TOPLUM

Erkeklik *Korkuyorum Anne*'nin başlıca teması erkekliktir. Bu temayı hegemonik erkeklik ve erkeklik krizi kavramlarıyla açıklanabilecek bir düzlemde ele almaktadır. Raewyn Connell, Gramsci'nin hegemonya kavramından yola çıkarak geliştirdiği hegemonik erkeklik kavramını "belirli toplumsal cinsiyet ilişkileri kalıpları dahilinde egemen konumu işgal eden erkeklik" (Connell, 2019:150) olarak tanımlar. Bundan anlaşılacağı üzere, hegemonik erkeklik kadınlara, erkeklere ve diğer cinsiyet yönelimlerine bir erkeklik ideali dayatır. Bu ideale uymayan erkeklikler zayıf, eksik, az bulunur ve hiyerarşinin en altında konumlandırılır. Diğer yandan, ekonomik ve toplumsal değişimler, özellikle toplumsal cinsiyet rollerindeki değişiklikler bu ideal erkeklığe ve hegemonik erkeklik olgusuna meydan okumuş, geleneksel erkeklik algısını zayıflatmış ya da zayıflatma yönünde bir tehdit oluşturmuştur. Bu da literatürde erkeklik krizi denen bir olguya yol açar. Bir anlamda geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin geçerliliğini kaybetmeye başlaması erkeklik krizine yol açar. Bu kavram bireyler ya da toplumsal alanın kültür, siyaset gibi farklı boyutlarıyla ilişkili olarak tartışılabilir. Filmin hem olay örgüsü hem de karakterleri erkeklik teması ve hegemonik erkeklik, erkeklik krizi kavramları etrafında şekillenmiştir.

Açıklayıcı Anlar: Filmin bütün erkek karakterleri, hegemonik erkeklığın çizdiği ideale göre, bir nedenle yetersiz, eksik ya da kusurludur.

Rasih Bey baba olduğunu oğluna kanıtlayamaz bir türlü. Ali hafızasını kaybedince babalığı elinden alınmıştır. Ali hafızasını kaybetmeden önceki hayatına ilişkin bazı şeyleri hatırlamaktadır ama pek çok şeyi unutmuştur. Hemen herkesi zaman içinde hatırlar ya da kabullenir ama Rasih Bey'in babası olduğunu hatırlamaz. Oğlu beklentilerini karşılayamadığı için Rasih, ona çocukluğunda olduğu gibi azarlayarak, aşağılayarak davranmaktadır. Ali'nin zihni babasını hatırlamak istemez. Rasih Bey ise her fırsatta Ali'yi tek başına büyüttüğünü söyleyerek "Ben senin babanım" demekte, ısrarla oğlunun ona baba demesini istemektedir. Yoksa, üzerinde otorite kuracağı bir figürden yoksun kalacaktır.

Ali, kırk yaşına gelmiştir ve babasıyla yaşamaktadır. İşi ve mesleği yoktur. Üstelik babasından korkmaktadır. İpek, Ali'ye kadınların aileleriyle yaşayan erkeklere güvenmediğini söylediği sahnede onun erkekliğini kanıtlamasının ve hegemonik erkekler arasında yerini almasının yollarından birini ima etmiş olur. Ali, kadınların güveneceği bir erkek olmak istiyorsa iş bulup çalışmalı, para kazanmalı, kendi evinde yaşamalıdır. Diğer yandan Ali askerliğini yapmıştır. Konu açıldığında "Komando olarak" diye ekler. Bunun, diğer eksikliklerini kapatacak, güçlü bir erkeklik belirtisi olduğunu ima eder.



Çetin sünnet olmaktan korkar. Oysa erkek egemen ideoloji sünnet olmakla erkek olmayı bir tutar. Etrafındakiler onu yüreklendirmek için sünnet olunca erkek olacağını söylerler.

Keten, sünnet olmuştur ama geceleri yatağını ıslatmaktadır. Bir erkeğin o yaşta yatağına kaçırması toplumun gözünde onun erkekliğini zayıflatacak bir durumdur.

Aytekin'in bir eli titremektedir. Bu onun silah kullanmasını engelleyecek bir kusurdur. Ayrıca, askere gitmekten korkar.



İpek'in eski sevgilisinin ise sesi vardır ama yüzü ve bedeni yoktur, başka deyişle eksiktir. Onu yalnızca telesekretere bıraktığı sesli mesajlardan tanırız. Bir mesajında "Bak beni erkekliğimi kullanmaya mecbur etme" diyerek tehdit eder İpek'i.

Kasap, avlanırken hayvanları öldürdüğü, dükkanında kesip biçtiği, bıçak ve silah kullandığı için en erkeksi görünen karakterdir ama onun da "boyu kısadır". İdeal erkeklik tasarımına göre eksiklik gibi görünen bu kusurunu tezgâhı yükselterek örtmeye çalışmıştır. Böylece herkese tepeden bakacak, güçlü bir konuma yerleştirir kendisini. Ali'ye "erkeklik" dersi verirken "Kadın güçlü ister, güçlü. Zayıflıklarını gizleyeceksin" der. Bu söz erkek egemen ideolojinin hayat boyu güçlü görünmek zorunda kalan erkekler üzerinde yarattığı baskıyı da özetlemektedir.

Bir sahnede Ali'nin pijamasını açıp iki kez erkeklik organına baktığını görürüz. Sünnetle ilgili konuşulanlar, Ali'yi babasının sünnet ettiğinin söylenmesi erkeklikle ilgili bir sorunu hatırlatır Ali'ye: kastrasyon. Ali, belki de babasının ona zarar vermiş olabileceği endişesiyle organını kontrol eder. Bu açıkça söylenmez filmde ama onun babasından korkması kastrasyonun ima edildiğini düşündürür. Bu da yine hegemonik erkekliğe göre bir eksikliğin ima edilmesi, zımnî olarak anlatılması olabilir.



Bütün bunlar "hegemonik erkekliğin tanımladığı ideallere göre "eksiklik" ya da "yetersizlik". Öğrenilen ve öğretilen idealler, onlardan farklı olanlar üzerinde bir baskı ve gerilim yaratır. Karakterlerin erkeklikle ilgili "yetersizlikleri" erkeklik krizini, kendini işlevsiz, zamanı geçmiş, iktidarı ve önemi elinden alınmış hisseden erkekliği temsil etmektedir.

Hikâye, Ali'nin babasının kim olduğunu hatırlamaya, Rasih Bey'in babalığını ispat etmeye çalışması, Aytekin'in askere gitmesi, Çetin'in sünnet olması, Keten'in İpek'in çocuğuna babalık yapması, İpek'in eski sevgilisinin, ona hediye ettiği, annesine ait olan yüzüğü geri almaya çalışması, kasabın avcılık merakı gibi tümüyle hegemonik erkeklik kavramı içinde ele alınabilecek olaylar çerçevesinde döner.

Annelik Karakterler, babaların ve hegemonik erkeklik ideallerinin yarattığı korku ve gerilimden annelerine, annelik figürlerine sığınarak kurtulmaya çalışırlar.

Açıklayıcı Anlar: Filmde bu temayı vurgulayan sahnelerden biri Ali'yle Aytekin'in lunaparkta, balerinin fonda görüldüğü bir yerde oturup korku üzerine konuştukları sahnedir. Aytekin bir hocaya Ali için muska yazdırmıştır. Hoca, Ali hatırlayacaklarından korkmasın demiştir. Bunu konuşurlarken anne kucağında oturuyormuş gibi balerinin kucağında oturmaktadırlar. Balerin anne kollarını açıp onlara kol kanat germiştir. Anne kucağında, onun şefkatiyle korkuların üstesinden gelineceğini ima eder bu sahne.



Lunaparktaki bir başka sahnede ise Çetin ve Ali dondurma yer sohbet ederler, sonra da balerinin eteklerindeki koltuklarda yükselip alçalarak dönerler. Çetin'in akli fikri sünnettedir, Ali'ye sorar: "Ali ağabey seni baban mı sünnet etti?" Ali hatırlamadığını söyler. Aytekin balerini çalıştırır. Annenin etekleri mutluluktur, orada korku yoktur. Çetin balerini kastederek sorar: "Bu kadının annen olmasını ister miydin?". Ali, "Hayır, ben kendi annemi istiyorum" diye yanıtlar.



Keten, baskıcı, azarlayıcı annesiyle mutlu değildir. Neriman Hanım erkeksi özellikleri, baskınlığı ile Keten için anneden çok baba gibi korkutucu bir figürdür. O, hayalindeki yumuşak, anlayışlı, sevecen anneyi başka bir evde bulur. İpek, Keten'e annelik şefkatini sunacak hem de çocuğuna babalık etmesine izin vererek onu baba yani tam erkek yapacaktır. Keten son sahnede Neriman Hanım ardından bağırırken "Kurtulacağım artık senden" diye söylenir. Neriman Hanım geleneksel cinsiyet rollerine göre Keten'in istediği anne değildir ama İpek bu rollere tam tamına uymaktadır: hem anne hem sevgili hem şefkatli hem dişi. İpek hamileyken bile yüksek topuklu ayakkabı giyer.

"Anne yüzüğü" çeşitli yollarla film boyunca defalarca karşımıza çıkar. Eski sevgilisi İpek'e kendi annesinin yüzüğünü hediye etmiştir. İpek hamile kalıp bebeği aldırma istemeyince ayrılırlar. Adam sürekli arayıp yüzüğü geri ister. İpek telefonu açmadığı için telesekreter devreye girer, adamın

söyledikleri cihazdan duyulur. Israrla, bazen tehditler savurarak annesinin olduğunu hatırlattığı yüzüğü geri vermesini ister. O herhangi bir yüzük değildir, adamın annesinin yüzüğüdür ve yine toplumsal cinsiyet rollerine göre erkek çocuklar annelerinin yüzüğünü evlenecekleri kadınlara verirler.

İpek yüzüğü geri vermek yerine kuyumcuya satar. Keten onu sevindirmek için gidip yüzüğü satın alır. İpek'e vermeye fırsat bulamadan Neriman Hanım onu yüzükle yakalar. Keten, yüzüğün Ali'nin annesinin yüzüğü olduğunu, Rasih Bey Ali'den alır diye saklaması için kendisine verdiğini söyler. Neriman da bir süre sonra yüzüğü Ali'ye verir. Ali yüzüğü hatırlayamaz. Keten araya girip yalan söyler, hafıza kaybından yararlanıp "Bana saklamam için vermiştin ya" der. Ali buna ikna olur. O günden sonra yüzüğü hep yanında taşır ve sık sık çıkarıp sevgiyle yüzüğe bakar. Ümit'i çok beğenmiştir. Onunla birlikte olmayı hayal etmektedir. Bu yüzden yüzüğü Ümit'e verir. Ama filmin sonunda gerçekler ortaya çıkar ve yüzük yine İpek'e döner. İpek, bebeğini doğurmuş ve anne olmuştur. Film onun anneliğini bir kez daha kutsar: Anne yüzüğü anneye aittir.

Ali'ye dönecek olursak, o hem babasını hatırlamaz hem de annesi yoktur. Bu da filmde birkaç kez işitilir. Hastanede hemşire, Ali'ye iğne yaparken "Annen de gelecek şimdi" der. Neriman hemen atılır: "Annesi yok ki onun". Ali, annesiyle çekilmiş bir fotoğrafa sık sık bakıp kırmızı topuyla anne kucağındaki o mutlu anla mutlu olmaya, geçmişi hatırlamaya çalışır. Babasını unutmaktan şikayetçi değildir. Hatta bazen numara yaptığı bile düşünülebilir. Ama annesini unutmamalıdır.



PSİKOLOJİ

Korku Filmin bütün karakterleri bir şeylerden korkar. Filmin adı "Korkuyorum Anne" zaten bu temanın filmde ne denli önemli olacağını önceden haber verir bize.

Açıklayıcı Anlar: Rasih Bey, kapıcılarının oğlu Çetin'e anatomi kitabındaki resimleri göstererek insan bedenini anlatır. Çetin sadece sünnet olmaktan değil bu acayip resimlerden de korkmaktadır. "Bu kitaptan korkuyorum. Senden de korkuyorum. Ali ağabeyimi sen sünnet etmişsin. O da korkuyor hala senden" diyerek duygularını açıkça söyler.

Rasih Bey ölmekten korkar. Sürekli nabzını, tansiyonunu ölçer, ilaç içer. Oğlu kendisini hatırlamayacak diye de korkar. Hafızasını kaybedip onu babalıktan mahrum eden oğlu yerine Çetin'i koymuş gibi ona bir şeyler öğretimeye çalışır.

Ümit'le birlikteyken İpek'in eski sevgilisi arar ve telesekretere mesaj bırakır. Çetin adamın tehditkâr sesinden ve sözlerinden korkar. Ümit onu karşısına alıp herkesin bir şeylerden korktuğunu ve korkuyu yenmek için onları cebine doldurmasını söyler. Sonra her birini diğer cebine geçirmesini, bunu sürekli yapınca korkularının yok olacağını söyler.

Kasap ise Çakır'ı götürüp dağa bıraktığı sahnede köpeğin havlayıp saldırmasından korkar, tüfeğini ona doğrultur, arabaya binip bagajın kapağını bile kapatmadan kaçar.

Aytekin'in korkusu askerde dayak yemektir. Keten, annesinden korkar. Ali, Çetin'in de söylediği gibi babasından korkar. Ağaçtan düşüp bayıldıktan sonra kendine geldiğinde ne olduğunu anlayamaz, tek başınadır, "Korkuyorum anne" diye bağırır.

Sevgi Filmde İpek ve Keten arasındaki sevgi ilişkisi dışında Ali'nin Ümit'e olan hayranlığı, Neriman'ın köpeği Çakır'a olan düşkünlüğü de konu edilir.

Açıklayıcı Anlar: Keten ile İpek arasındaki sevgi ilişkisi sıradan bir aşk ilişkisi değil. Keten kendisini baba yapacak, erkekliğini garantiye alacak bir anne figürünü, dışı yanı öne çıkan bir kadını sever. İpek ise bebeği için iyi bir baba olacağını düşündüğü Keten'i sever. Hem Keten iyi bir insandır. Bunu Neriman Hanıma da söyler.

Ali, Ümit'i çok beğenmektedir ama Ümit'in Ali'ye karşı böyle hisleri yoktur. Hem onun kafası sadece hazırlandığı sınavla meşguldür. Ali'ye bu gerçeği İpek söyler. Ali de belki Keten gibi kendisine anne şefkati verecek bir kadın aramaktadır. Bu yüzden anne yüzüğünü Ümit'in takmasını ister.

Neriman, köpeği dönüp geldikten sonraki bir sahnede onu ne kadar sevdiğini anlatırken "Seni oğlumdan çok sevdim" der. Rasih Bey, okumayan, işsiz, tembel dediği oğlu Ali yerine Çetin'i yeni bir erkek çocuğu koymaya çalışırken Neriman Hanım ise geceleri altına kaçırın ve sürekli çarşaf yıkamasına neden olan oğlunun yerine köpeğini koymuştur.

Çocukluk Bu da film boyunca işlenen bir tema. Bazı sahneler lunaparkta ve hayvanat bahçesinde geçiyor. Bir de ağaçtaki ve fotoğraftaki kırmızı top, olay örgüsündeki yeri açısından üzerinde durulmaya değer. Lunapark ve hayvanat bahçesi çocukların içinde mutlu olduğu, yetişkinleri de çocukluklarına götüren renkli, eğlenceli mekanlar.

Açıklayıcı Anlar: Ali, Çetin, Ümit, İpek ve Aytekin'i lunaparkta görürüz. Aytekin orada çalışmaktadır, Çetin zaten çocuktur ama diğerleri yetişkin oldukları halde lunaparkta zaman geçirirler. Ali ile Çetin lunaparkta dondurma yer, balerinin eteklerindeki koltuklara oturup dönerler. Ümit ve Çetin zincirli sandalyelere binerler. İpek onları izler. Orada korkularından uzaklaşırlar. Heyecan yaratacak hatta korku hissettirecek oyuncaklar bile onları korkutmaz.



Ali'nin annesiyle olan fotoğrafında elinde bir kırmızı top tuttuğunu görürüz. İkisi de gülümsemektedir. Ali taksisiyle yolda ilerlerken bir ağacın dalları arasına sıkışmış, o topa benzeyen bir top görür. Arabayı durdurup topu almak için ağaca tırmanır ama artık bir çocuk kadar hafif ve esnek değildir, düşer. Ulaşmaya çalıştığı şey çocukluğu, çocukluğundaki mutluluğu ve bu mutluluğun nedeni olan annesidir. Ne yazık ki ulaşamaz. Geçmişini geri almak mümkün değildir.

Lunapark ve hayvanat bahçesine ek olarak Ali'nin koltukta yatma şekli, esnemesi, sevinçle zıplaması gibi çocuksu yanları, pek çok sahnede gösterilir. Keten de hala altına kaçırılmaktadır geceleri. İkisi de çocuk kalmış yetişkinlerdir. Çünkü ikisi de baskıcı, eleştirici, fiziksel ve psikolojik şiddet uygulayan, yetişkin olamamış ebeveynler tarafından büyütülmüştür.

Kaynakça

Connell, R.W. (2019) *Erkeklikler*, N. Konukcu (Çev.), Phoenix.

Film https://youtu.be/XYeJ6s_ZxXc?feature=shared

Filmin Fragmanı https://www.youtube.com/watch?v=eHyRk00T3_I